Испод појаса

КУРЦИО МАЛАПАРТЕ

Црни ветар и путена ружа

Један од најбољих европских писаца у XX веку није само описао пораз Европе у своме времену, нарочито у Другом светском рату, него и суноврат који живи наше поколење Европљана, пола века касније. Он је веома добро схватио да су поремећаји на плану сексуалности само одраз духовних и моралних изневеравања, опомињући да у закључаној соби на тавану Европе одавно постоји, скривено на непогрешивом платну, стварно лице Доријана Греја. Пред нама су одломци из потресног романа „Кожа”

На прву вест о ослобођењу Напуља, као дозване неким тајанственим гласом, тако рећи вођене слатким мирисом нове коже и вирџинија дувана, оним мирисом плаве жене, који је мирис америчке војске, млохаве поворке хомосексуалаца не само из Рима и Италије већ и целе Европе прешле су пешице немачке линије на снежним планинама Абруца, преко минских поља, пркосећи пушкарањима патрола, и похитале у Напуљ, у сусрет ослободилачким војскама.

Интернационала изопачених, која је трагично била прекинута ратом, обнављала се у том првом кутку Европе који су ослободили лепи савезнички војници. Није прошло ни месец дана од ослобођења, и већ је Напуљ, отмена и славна престоница Краљевине Двеју Сицилија, постао престоница европског хомосексуализма, најзначајнија светска „раскрсница" забрањеног порока, велика Содома, којој су хитали, из Париза, Лондона, Њујорка, Каира, Рио де Жанеира, из Венеције, Рима, сви изопачени света. Хомосексуалци који су се искрцали из енглеских и америчких транспорта, и они који су стизали у групама, прелазећи пешице преко Абруца, из свих земаља Европе још увек под чизмом Немаца, препознавали су се по мирису, по нагласку, по погледу: и с радосним узвицима бацали су се у загрљај једни другима, као Вергилије и Сордело у *Паклу* Дантеовом, док су улице Напуља одјекивале од њихових разблудних и мало храпавих женских гласова: „Oh, dear, oh sweet, oh darrling!"
[1]

Битка у Касину је беснела, поворке рањеника стизале су на носилима ка Виа Апиа, дању и ноћу, батаљони црнаца за рашчишћавање копали су гробове на војничким гробљима. А улицама Напуља љупке поворке Нарциса шетале су клатећи се у куковима и окрећући се да љубоморно загледају лепе америчке и енглеске војнике, широких рамена, руменог лица, који су себи крчили пролаз кроз гомилу оним њиховим слободним начином кретања атлета који само што су изашли испод руку масера.

Изопачени који су пристигли у Напуљ преко немачких линија били су цвет европске префињености, аристократија забрањене љубави, она „upper ten thousand"[2] сексуалног снобизма, и
сведочили су с неупоредивим достојанством о свему ономе што је најизабраније, најизвесније умирало у трагичној декаденцији европске цивилизације. Били су богови једног Олимпа постављеног изван природе, али не и изван историје
.

Били су, у ствари, касни унуци **славних Нарциса из времена краљице Викторије**, који су својим анђеоским лицима, својим белим рукама, својим издуженим ногама, поставили **идеалан мост између прерафаелизма Росетија и Џона Брнса и нових естетских теорија Раскина и Валтера Питра, између морала Џејн Остин и морала Вајлда.**

Многи су припадали чудној генерацији коју је племенити амерички грађански сталеж препустио париским тротоарима и која је била опсела Rive Gauche, 1920, и чија су лица потамнела од алкохола и дрога изгледала ужљебљена једна у друга, као на некој византијској слици у галерији личности првих романа Хемингвеја или на страницама часописа ***Transition***. Њихов цвет више није био љиљан љубавника, „јадног Лелијана", већ ружа Гертруде Стајн, *„a rose is a rose is a rose is a rose*".[3]

Њихов језик, језик којим су говорили с изванредном мекотом, с изванредно тананим прегибима у гласу, није више био енглески језик Оксфорда, најзад у опадању између 1930. и 1939, чак не ни онај посебни језик који звучи као нека стара музика у стиховима Валтера де ла Мара и Руперта Брука, то јест енглески последње хуманистичке традиције едвардовске Енглеске, већ **елизабетански језик *Сонета*,** онај исти којим говоре неке личности у Шекспировим комедијама. (...) Био је то лепршави језик, растресен, етеричан, лакши од ветра, опојнији од ветра над пролећном ливадом, онај језик сањарења, онај начин да се говори у римама који је својствен срећним љубавницима у Шекспировим комедијама, оним дивним љубавницима којима Порција у *Млетачком трговцу*
завиди на мирној смрти лабуда,
a swanlike end, fading in music
.
[4]

Или је пак то био онај исти лепршави језик који са усана Ренеа лети на усне Жана Жиродуа, исти језик Бодлера у стравинскијевској транскрипцији Пруста, богат присним и злим каденцама које су оживљавале топлу атмосферу извесних прустовских „ентеријера", неких болешљивих пејзажа, сва јесен којом је богата уморна осетљивост модерних хомосексуалаца. Говорећи француски, они су померали нагласак, не као што се он помера код певања, већ како се помера при говору у сну, стављали су нагласак између једне и друге речи, између једне и друге ноте, као Пруст, Жироду, Валери. У њиховим танким и разблудним гласовима наслућивала се она врста похлепне љубоморе којом се удише истрошени мирис увеле руже, трулог плода. Али, понеки пут, било је нечега опорог у њиховом нагласку: нечега охолог, ако је истина да је **особена охолост изопачених само наличје понизности**
. Они охоло пркосе пониженој и потчињеној ломности своје женске природе. Имају свирепост жене, свирепу претераност верности Тасових хероина, нечега патетичног,

сентименталног, онога што жена уноси подмукло у човечију природу. Не задовољавају се да буду, у природи, хероји побуна противу божанских закона; сматрају да су нешто још више: хероји преобучени у хероје. Они су као Амазонке „déguisées en femmes”.
5

(...)

Међутим, тамну сенку на женствену љупкост њихових манира, и још више на њихове понижавајуће и збуњене идеје о слободи, миру, братској љубави међу људима и народима, бацало је упадљиво присуство међу њима младића наизглед радника, оних пролетерских ефеба с коврџавом и веома црном косом, с руменим уснама, с тамним и сјајним очима, који се никада пре рата не би усудили да се покажу заједно са овим отменим Нарцисима. Присуство ових младих радника међу њима откривало је, по први пут, **друштвену помешаност порока**, која обично воли да се крије као и најтајнији елемент самог порока, и откривала је да су се **коре ни овог зла спуштали дубоко у најниже слојеве народа, до хумуса пролетаријата** . Односи, дотада дискретни, између високог племства порочника и пролетерске хомосексуалности показивали су се развратно разголићени. И њихове сопствене разголићености добијале су облик пркоса против добрих обичаја, предрасуда, правила, моралних закона, које обично порочници високих класа, у односу са профанима, нарочито са профанима из нижих класа, с љубоморном притворношћу изигравају да поштују.

Из тих односа с тајним, тајанственим плебејским корупцијама ширила се међу њима једна зараза која не само да је била социјалне природе, што се тицало начина живота, већ, и изнад свега, што се тиче идеја, или боље рећи што се тицало интелектуалних ставова. **Т и исти отмени Нарциси који су се, до тада, држали као декадентне естете, сите задовољства и сензација, и који су тражили од Новалиса, од грофа Лотреамона, од једног Оскара Вајлда, и од Ђагиљева, Рајнера Марије Рилкеа, Д’Анунција, Жида, Коктоа, Марсела Пруста, Жака Маритена и Стравинског, па чак и од Бареса, разлоге свог „буржоаског**
”

естетизма, стављали су се сад у положај марксистичких естетичара . И проповедали су марксизам као што су до тада проповедали најдекадентнији нарцизам, позајмљујући мотиве за свој нови естетизам од Маркса, Лењина, Стаљина, Шостаковича, и говорили су с презиром о буржоаском сексуалном конформизму као о једној нижој врсти троцкизма. Заносили су се мишљу да су нашли у комунизму тачку додира са пролетерским јуношама, једно тајно саучесништво, један нови споразум моралне и социјалне природе, а не само сексуалне. Од
ennemis de la nature

,
[6]

како их је звао Матирен Рењије, постали су
ennemis du capitalisme

.
[7]

Ко би икада могао помислити да ће једна од последица овога рата бити оваква педерастија?

Велика већина ових пролетерских јуноша била је заменила своје радничко одело савезничким униформама, од којих су највише волели, због њиховог изузетног кроја, елегантне америчке униформе, уско кројене преко бутина и још уже преко кукова. Али многи од њих носили су још радничко одело, показивали с уживањем своје руке упрљане машинским уљем, и били су од свих најпокваренији и најпркоснији: пошто је било, без сумње, и мало зле хипокризије, или префињене перверзије, у тој њиховој верности радним оделима, срозаним до ливреја, или до одела за костимбал. Њихово интимно осећање за те отмене Нарцисе, који су се издавали за комунисте, носили крагну своје свилене кошуље отворену преко ревера капута од твида, који су носили мокасине Франческинија и Хермеса од свињске коже, и миловали своје намазане усне огромним марамицама од свиле са монограмима извезеним у бурановезу, није био само тужан и необичан презир, већ нека врста женске љубоморе, мутна и пакосна. У њима је био сасвим нестао сваки траг оног снажног осећања које нагони пролетерску омладину да мрзи и истовремено да презире богатство, елеганцију и привилегије других. **То мужевно осећање социјалне природе било је, код њих, замењено љубомором и женском амбицијом.**
И они су се називали комунистима, и они су тражили у марксизму једно друштвено оправдање за свој сексуални „affranchissement”,
[8]

али нису били свесни да је њихов упадљив марксизам био само један
несвесни пролетерски боваризам заведен хомосексуалношћу
.

Баш тих дана била је изашла из једне мрачне напуљске штампарије, настојањем једног издавача ретких и скупих књига, збирка ратних песама једне групе младих енглеских песника изгнаних у ровове Касина. *Fairy band*[9] изопачених који су похитали у Напуљ преко немачких линија из свих крајева Европе, и хомосексуалци растурени по Савезничкој војсци (у Савезничкој војсци, као и у свакој војсци достојној поштовања, хомосексуалци нису недостајали: било их је разних врста и из свих друштвених слојева, војника, официра, радника, студената), бацили су се на те песме с пожудом која је откривала у њима још увек неугашени стари „буржоаски” естетизам, и скупљали су се да их читају или боље рећи декламују. (...) Те песме нису биле такве да су им могле помоћи да помире свој још увек живи нарцизам са својом новом марксистичком естетиком. (...)

После првог одушевљења, отмени Нарциси и њихове младе пролетерске јуноше напустише те песме и заменише их за последње текстове Андреа Жида, кога су они звали „наш Гете”, Пола Елијара, Андреа Бретона, Жана Пола Сартра, Пјера Жана Жува, објављених по француским часописима отпора који су већ почели да стижу из Алжира.

У тим текстовима они су узалуд тражили тајанствену лозинку, тајну заповест која би им отворила врата новога Јерусалима, који се, без сумње, изграђивао негде у Европи, и који би, по њиховим надањима, примио међу своје зидове све младиће пуне жудње да сарађују с народом, за народ, за спас западне цивилизације и за тријумф комунизма. (Они су називали комунизмом свој хомосексуални марксизам.)

(...)

***

У то време на тротоарима Трга Сан Фердинандо скупљала се свакога јутра гомила младића бедног изгледа, која је целог дана стајала пред кафаном „Ван Боле е Фесте”, и која се није растурала све до вечери, до полицијског часа.

Били су то младићи мршави, бледи, обучени у дроњке и испросјачене униформе: већином официри и војници поражене италијанске војске који су успели да побегну од покоља и срамоте концентрационих логора немачких или савезничких, и да се склоне у Напуљ с надом да ће наћи посла, или успети да буду примљени у војску маршала Бадоља да би се борили раме уз раме са савезницима. Готово сви су били родом из провинција Северне или Централне Италије, још увек у немачким рукама, и пошто су били спречени да се дочепају својих кућа, учинили су све што је било могуће да се извуку из тог понижавајућег и неизвесног положаја. Али, одбијани у касарнама, где су се пријавили за војску, и не налазећи посла, имали су још само наду да не подлегну патњама и понижењима. Међутим, умирали су од глади. Покривени прљавим крпама, ко панталонама немачким или америчким, ко изношеним цивилним капутом, или пуловером од избледеле и поцепане вуне, ко combatjacket-ом, војничком блузом британског војника, покушавали су да обману зиму и глад корачајући горе-доле тротоарима Сан

Фердинанда, очекујући каквог савезничког подофицира који би их узео за радове на пристаништу или за неки други тежи посао.

Ти младићи били су предмет сажаљења не пролазника, који су и сами били бедни и изгладнели, ни савезничких војника, који нису крили своју помало збуњену срџбу на те досадне сведоке њихове сиромашне победе: били су предмет сажаљења проститутки, које су закрчавале пролазе испод аркада Позоришта „Сан Карло" и Галерије „Умберто"... С времена на време, нека од тих несрећница приближавала се групи изгладнелих младића, нудећи им на поклон цигарете, или бисквите, или кришку хлеба: што су ови младићи, у највише случајева, одбијали с учтивошћу пуном презира и понижења.

Међу те несрећнике одлазили су отмени Нарциси, тражећи да пронађу какву принову за свој *fairy band*,[9] верујући да чине велики подухват, или ко зна какав подвиг, или какву префињеност, покушавајући да корумпирају ове младиће без крова, без хлеба, оглупеле од очајања . И можда су њихов дивљи изглед, њихова чекињава брада, њихове очи, сјајне од грознице и неспавања, њихова одела у ритама били то што је код тих отмених Нарциса будило чудне жеље и префињене прохтеве. Или може бити да су мора и беда тих несрећних биле баш онај елемент „патње" који је недостајао њиховом естетизму? Туђа патња треба да служи нечему.

(...)

Ја га погледах у очи и Жанлуј поцрвене.

„Остави ове јадне дечаке", рекох, „зар те није срамота? **Срамота је играти се туђом глади.** "

И ја сам се питао са запрепашћењем како је могуће да је из моје генерације — која је била снажна, храбра, мушка генерација људи формираних у рату, у грађанским борбама, у личној опозицији тиранији диктатора и тиранији маса, генерација мушкараца који су били спремни да умру, и вероватно непобеђена генерација и поред понижења и патњи пораза — могла да се роди једна генерација овако покварена, цинична и женска, тако мирно и тако пријатно очајна, у којој су младићи, као Жанлуј, представљали цвет расцветан на крајњој граници савести нашег времена.

***

„Не знам на шта правите алузију”, рече изазивачким гласом један од тих младића, који ми се приближи, готово ме додирујући.

„Зар нисте честити младићи?” рекох, стављајући му отворену шаку на груди. „Али, да, сви сте ви честити младићи. **Да није вас, ко би иначе победио у овом рату?**” И, смејући се, упутих се вратима, сиђох низ степенице.

Жанлуј ме стиже на улици.

Било је мало непријатно; и један добар део пређосмо не говорећи, а онда ми одједном рече: „Није требало да их вређаш, они пате.”

„Нисам их вређао”, одговорих.

„Није требало да им кажеш да су само они добили рат.”

„Па зар нису добили рат?”

„Да, у извесном смислу, да”, рече Жанлуј, „али они пате.”

„Пате? А због чега?”

„Они пате”, рече Жанлуј, „због свега онога што се догодило за ових неколико година.”

„Хоћеш да кажеш: због фашизма, због рата, због пораза?”

„Да, и због тога”, рече Жанлуј.

„То је леп изговор”, рекох, „нисте могли наћи бољи.”

„Зашто се правиш да не разумеш?” рече Жанлуј.

„Не, одлично те разумем”, рекох. „Постали сте курве из очајања, од бола што сте изгубили рат. Зар није тако?”

„Не, није баш сасвим тако, али своди се на исто”, рече Жанлуј.

„А Фред? И Фред такође пати? Можда је постао курва зато што је Енглеска добила рат?”

„Зашто га нападаш? Зашто га називаш курвом?” рече Жанлуј пркосно.

„Зато што, ако пати, пати као курва.”

„Не говори глупости”, рече Жанлуј, „ти врло добро знаш да су млади пропатили више од осталих, у свим овим годинама.”

„И онда кад су пљескали Хитлеру и Мусолинију и пљували на оне који су одлазили у затворе?”

„Али, зар не разумеш да су патили? Не разумеш да пате?” узвикну Жанлуј, „зар не разумеш да све ово раде зато што пате?”

„То је просто дивно извињење”, рекох, „али на срећу нису сви младићи као ти. Нису сви младићи курве.”

„Није наша кривица што смо сви на то сведени”, рече Жанлуј.

Узео ме је испод руке и корачао крај мене, наслањајући се својом својом тежином, баш онако како то чини жена која жели да јој се нешто опрости, или као уморно дете.

„А затим, зашто нас називаш курвама? Ми нисмо курве, ти то знаш и неправедно нас називаш курвама.”

Говорио је плачним гласом, правим гласом жене која тражи да је сажаљевају, гласом уморног детета.

„Плачеш сад? Како хоћеш да вас зовем?”

„Није наша кривица, ти врло добро знаш да то није наша кривица” рече Жанлуј.

„Не, није ваша кривица”, рекох, „да је само ваша кривица, мислиш ли да бих ти говорио о неким стварима? **То је увек иста прича, после сваког рата. Омладина не подноси хероизам, крупне речи о пожртвовању, о херојској смрти, и реагује увек на исти начин. Зато што се гаде хероизма, племенитих идеала, херојских идеала, знаш шта раде младићи као ти? Изабирају увек најлакшу побуну, побуну подлаштва, моралне незаинтересованости, нарцизма. Верују да су побуњеници, да су ‘блазирани’, да су ‘ослобођени’, да су нихилисти; у ствари су само курве** .”

„Немаш права да нас називаш курвама”, викну Жанлуј, „млади заслужују поштовање. Немаш права да их нападаш!”

„То је само питање речи. После Првог светског рата упознао сам на хиљаде таквих као што си ти, који су тада мислили да су дадаисти, надреалисти, а били су само курве. Видећеш колико ће младића после овог рата мислити да су комунисти. Кад савезници буду ослободили целу Европу, знаш ли шта ће затећи? Масу разочараних младића, корумпираних, очајних, који ће изводити да су педерасти као што би играли тенис. Увек је то иста прича после сваког рата. Младићи као што си ти, услед замрености, одвратности према хероизму, завршавају готово увек као педерасти. Праве се Нарциси и Коридони,[10] да докажу себи самима да се не плаше ничега, да су превазишли буржоаске предрасуде и конвенције, да су заиста слободни људи, а не виде да је и то неки начин да се човек прави херојем. Ах! ах! ах! Увек се саплићеш о хероје! И све то под изговором да су се згадили над хероизмом!”

„Ако називаш хероизмом све оно што се догодило ових последњих година...” рече Жанлуј тихим гласом.

„А како хоћеш да то назовеш? Шта мислиш да је хероизам?”

„Ваша буржоаска подлост, то је хероизам”, рече Жанлуј.

„И после пролетерских револуција увек се тако дешава”, рекох. „**Младићи као што си ти мисле да је постати педераст начин да се буде револуционар**
.”

„Ако хоћеш да правиш алузије на троцкизам”, рече Жанлуј, „вараш се, ми нисмо троцкисти.”

„Знам ја да ви нисте чак ни троцкисти”, рекох, „ви сте Јадни Младићи који се стиде што су буржуји, а немају смелости да постану пролетери. Мисле да је постати педераст начин као и сваки други да се постане комунист.”

„Доста! Ми нисмо педерасти”, викну Жанлуј, „ми нисмо педерасти, јеси ли разумео?!”

„**Има хиљаду начина да се буде педераст**”, рекох. „Много пута педерастија је само изговор. Диван изговор, нема шта. **Наћи ћете, без сумње, некога ко ће измислити литерарну или политичку или филозофску теорију да вас оправда. Увек има сводника.**
”

„Хоћемо да будемо слободни људи”, рече Жанлуј, „је ли то оно што ти називаш педерастијом?”

„Ја знам”, рекох, „да се ви жртвујете за слободу Европе.”

„Неправедан си”, рече Жанлуј, „ако смо то што ти кажеш, онда је то ваша кривица. Ви сте нас оваквима направили. Шта сте били у стању да учините сви ви? Диван сте нам пример дали! Били сте способни само за то да вас онај лакрдијаш Мусолини баца у затвор. Зашто нисте направили револуцију ако нисте хтели рат?”

„Рат или револуција, иста је ствар. То је увек иста фабрика јадних хероја као што си ти, као што сте ви.”

Жанлуј поче да се смеје злобно и пакосно. „Ми нисмо хероји”, рече, „ми се гадимо хероја. Очеви, мајке, заставе, част, отаџбина, слава, све је то смеће. Називају нас курвама, педерастима: да, можда смо курве, педерасти, и још горе: али нисмо свесни тога. И то нам је довољно. Хоћемо да будемо слободни, то је све. Хоћемо да дамо смисао, циљ нашем животу.”

„Знам”, рекох осмејкујући се, тихим гласом, „знам да сте честити младићи.”

И сад, на малом Тргу Капеле Векије, срцу Напуља, у подножју отмених палата Монте ди Дио, Кјатамоне, Трга Мартири, поред синагоге, мароканski војници су долазили да јефтино купују напуљску децу.

Опипавали су их, скидали им одела, завлачили своје дуге, искусне, црне прсте између дугмета на панталоницама, уговарали су цену прстима.

Дечаци су седели поред зида, жвачући бомбоне, али нису имали ону живахну веселост напуљске деце, нису разговарали међу собом, нису викали, нису певали, нису правили гримасе ни шале. Видело се да су се нечега бојали. Мајке, оне кошчате и намазане жене које су се називале њиховим мајкама, држале су их чврсто за руке, као да су се плашиле да ће их Мароканци одвести не плативши ништа: затим су узимале новац, бројале га, удаљавале се с дечаком, држећи га чврсто за руку, а Мароканац их је пратио, лица рошавог од богиња, с очима које су блистале испод смеђе кабанице пребачене преко

главе.

(...)

„А зашто онда немаш храбрости да за ову децу поновиш оно што си за мене рекао”, рече Жанлуј, узимајући ме за руку и гледајући ме очима сјајним од суза. „Зашто не кажеш да су и ова деца постала курве због фашизма, рата и пожара? Хајде, реци, зашто не кажеш да су ова деца троцкисти?”

„Једнога дана, та ће деца постати људи”, рекох, „и они ће нам, ако Бог буде хтео, разбити њушке, теби и мени, и свима онима као што смо ми. Разбиће нам њушке и имаће право.”

„Имали би право”, рече Жанлуј, „али они то неће учинити. Ова деца, кад буду имала двадесет година, неће разбити главу никоме. Радиће исто што и ми, као ја и као ти. И ми смо били продати у њиховим годинама.”

„Моја генерација је била продата када јој је било двадесет година. Али не због глади, због нечега много горег. Због страха.”

„Младићи као што сам ја били су продати док су још били деца”, рече Жанлуј, „и данас не разбијају главу никоме. Они ће учинити као што смо и ми учинили: вући ће се пред нашим ногама и лизаће нам стопала. И вероваће да су слободни људи. Европа ће бити земља слободних људи: ето шта ће бити Европа.”

„Срећом, ова ће се деца увек сећати да су била продата због глади. И опростиће. Али ми никада нећемо заборавити да смо продати због нечег много горег, због страха.”

„Не реци то. Не треба рећи то”, рече Жанлуј тихим гласом, стежући ми руку. И ја осетих да је његова рука дрхтала.” (...)

***

„Жанлуј је био савршен пример онога што је италијанска цивилизација кроз многе векове културе, богатства, префињености, физичке и интелектуалне селекције, моралне и аристократске слободе била дала мушкој лепоти. ... То дивно привиђење..., тај живи Аполон, тај савршени модел класичне мушке лепоте, било је, за те француске официре, откровење неке забрањене тајне. ... И ја сам се питао, с неким немиром чији узрок не знам, да ли су они били свесни да је та дивна ‘утвара’ класичне италијанске цивилизације, у свом последњем тријумфу, **већ нагрижена и понижена клицама болешљиве женске осетљивости, већ омлитавела од недостатка племенитих осећања, јаких страсти, великих идеала,** да је била
слика тајног зла
од којег је патила велика већина европске омладине у свим земљама, побеђеним и победилачким:
подмукла намера да се преиначе идеали слободе
(који су изгледали као идеали свих младих у Европи)
у чежњу за чулним задовољствима, морални захтеви у непримање ма какве одговорности, социјалне и политичке дужности у празна интелектуалистичка надмудривања, нови пролетерски митови у дволичне митове нарцизма, извитопереног у самокажњавање
...”

У мојим очима Жанлуј је био слика онога што су, на жалост, извесне *елите* младих генерација у овој Европи, не пречишћеној већ поквареној патњама, не усхићеној већ пониженој оствареном слободом: само једна
омладина изложена продаји
. Зашто не би требало да и она буде „омладина изложена на продају”? И ми смо били продати као млади. Судбина је младих у овој Европи да буду продавани на улицама из страха, или због глади. Потребно је да се омладина добро припреми, и да се навикне да игра своју прописану улогу у животу и у држави. Једног или другог дана, ако све буде добро ишло, млади ће бити продавани по улицама због нечег много горег но што су страх

и глад.

***

„Шта вас је, дакле, учинило таквима?” упита генерал Гијом, мало опорим гласом.

„Кожа.”

„Кожа? Каква кожа?”

„Кожа”, одговорих тихим гласом, „наша кожа, ова проклета кожа. Ви не можете ни замислити на шта је све спреман човек, за какве храбрости и за какве гадости је способан, да би спасао сопствену кожу.” **<**

(Из романа *Кожа*, српско издање: „Укронија”, Београд, 2005, превод: Јелена Ристић. Обележававања у тексту: НАЦИЈА ПРЕС)

НАПОМЕНЕ

[1] „Ох, драга, ох, срце, ох, мила!”

[2] Горњих десет хиљада (виша класа)

[3] Ружа је ружа је ружа је ружа.

[4] Лабуђи крај што нестаје у музици.

[5] Преобучени у жене

[6] Непријатељ природе

[7] Непријатељ капитализма

[8] Ослобађање

[9] *Fair band*. Група вила. Подсмешљив назив за хомосексуалне групе.

[10] Име пастира у Теокритовим *Идилама*